

הלכות יום טוב בימן תקא תקב

גו שפת קיור
ג ברחוק שב כיט
וכתי יתרה רביב
פסוק ב מלכות ימי
טוב ועין לימן
סימן חקד

(ו) שלמים מאו בכלים (כט) שנשברו מבעוד יום: ז ישקדים ואגזיזים שאכלו מערב יום טוב, מסיקין בקלפיהם ביום טוב, ראם אכלם ביום טוב (ל) אין מסיקין (ו) בקלפיהן: הגה גם אין להסיק עם (מ) האגזיזים והשקדים (לא) עצמן, אלא אסרן (לב) הם זנין בקלפה (כז). (לג) ולפידים שישארו מיום טוב ראשון שבת, (לד) מחר לתור ולתלקים אפלו ביום טוב שני של ראש השנה או יום טוב אחר (ט) שבת (והראש ודברי ריש ביצת יבין):

תקב דיני האש ביום טוב, ובו ד' סעיפים:

א משנה בזה לז א (א) אין (ב) לא מן העצים ולא מן האבנים (ג) ולא מן העפר (ד) ולא מן

באר היטב

ב"ט אחר שבת ובר"ה ברא פליגי הפוסקים, וראוי לכל אחד לעאת נדי הכל ולעשות פתילות תרשות ולא להקליק בפתילות לשנות אפלו בצד השני שלא הקליק זדון, מיהו יכול לטלטל להפתילה הלשנה, ואעפ"י שהקדכי אסור גם הטלטול, בקא ודאי נסמך על המקלין. עכ"ל רמב"א:
(ב) מוציאין, וכתב הרב המגיד: ונראה שאם הוציא אש מחר להשמש בו, ע"ש. וט"ז חולק עליו וכתב דאסור להשמש בו ואפלו בדיעבד אסור הטבשיל שנתפשל בו, ע"ש. והמר אר"ן סותר דאסור של השני, ע"ש:

אכל בשמך פלי שלם אעפ"י שתקלקל לסוף הנגעה בקא אח"כ מאליק. עין המגיד לתחות בו האש שנשבר אסור להסיק דהר"ל נולד, ישיש, בקרא: (1) שלמים, ומרזי שאין לו עצים, דאליב עבר על כל משוחית, מ"א: (1) בקלפיהם, והאילו ראויים לטאכל בהמה מיט ה"ל נולד דאחמול היו עומדים לאדם, ה"א"ש: (ד) האגזיזים, דאין מוכנים להסיק כלל, ב"י. ועמ"א: (ט) שבת, הנה ברין זה רבו הדעות, ע"כ הגלה הש"י דבשני ימים טובים של גלויות מחר לכ"ע להקליק בליל שני מה שכתב בליל ראשון, אכל

משנה ברורה

ישאל ועשה מהן פלי ביום טוב, דהני לה נולד, דמעקרא עצים והשקא כלי. עין שמתתין בו האש, (ל) כיון שהוא מותר לקח הרי הוא כלי ראם נשבר ביום טוב אסור להסיקו, וכנ"ל:
(כט) שנשברו מבעוד יום, ואם ראויין לכעין מלאכתן הראשונה, דינם כשלמין ואסור להפך בהם לאחר שהקליקו במקצת⁽¹⁾, וכנ"ל: ז (ל) אין מסיקין בקלפיהן, והוא היין הישראלי ופולין האכלל ונתשברן פאכל עצמו שהוא ראוי לאכילת אדם⁽²⁾, ועקש אין ראויין רק לאכילת בהמה והרי לה נולד⁽³⁾. ודוקא תמרים נשוכים שאין לשאור מהם על הגרעינין כלום, אכל תמרים (לט) נעים, הואיל והשאר (מ) מעט מן האכל על הגרעינין מותר לטלטל הגרעינין אגב האכל (גמרא): (לא) עצמן, דאין מוכנים להסיק כלל, (מא) שאין דרך קלל להניח אכלין על האש, מה שאין פן בכלים, מפרז צריך האכלין ביום טוב אפ"ש להסיק לפעמים בכלים פחותים, ומיהו, בירושלמי איתא דמותר להסיק באכלין גופניהו, וכן פסק הרשב"א [אר"ן]: (לב) הם זנין בקלפה, דאין מוכנים קצת להפך אגב קלפתן: (לג) ולפידים שישארו וכו', והוא היין פתילה שנולקה בשבת (נכבית): (לד) מחר לתור וכו', ורוצה לומר, לאפוקי ממי שירוצה לאסור משעם דעצים שנולקו ונכבו, והוא היין פתילה שנכבית, נוחים אחר כך ביותר להקליק מעצם ופתילות חדשות, ונמצא שהקביה שוכבו בשבת הכשיחתם למחר להיות נדלקים בטוב, והוא דומה למאי דקנימא לן 'ביציה שנוקדה בשבת אסורה ביום טוב' שלאתריה' משום הקנה; וכעלי סבךא זו הוסיפו עוד יותר, דאלו עצים או פתילות שנכבו ביום ראשון של ראש השנה אסורים למתנתן, דכיון דשני ימים של ראש השנה אינו מספקא, הני להו כשני ימים טובים פני עצמם וכלשני תנשוחת⁽⁴⁾, ואין תנשוחת אחת מכתה להקדשה, וכמו ביום טוב אחר שבת, ובעל הגמ"ה חולק על שבת אלו הפוסקים וסבירא לה דנה לא מקרי הקנה כמו ביציה שנוקדה, שהרי גוף העצים או הפתילה היו בעולם מכבר אלא שנשפכתו. והנה אף דתנ"א שהם בדיעת המקלין משעם (מז) דרבו המתירין, מכל מקום להפתילה טוב ונכון לעאת נדי הכל, (מג) דהיינו להקליק מבעוד יום פתילות חדשות שקיחו על יום טוב⁽⁵⁾, ואם לא הכין יראה על-כל-פנים להקליק הפתילות מצד השני:

משנה ברורה

א (א) אין מוציאין וכו', מפני שבכל אלו הוא (ב) מוליד אש ביום טוב⁽¹⁾, (ג) והואיל ואפ"ש להמציא אש מערב יום טוב שיהיה מוכן לו ביום טוב, לא תור להוליד ביום טוב⁽²⁾, ולא עדיף משארי מלשון אפ"ש לעשותו מבעוד יום דאסור: (ב) לא מן העצים וכו', כגון (ג) שחוככין זו בי זו או מפני זו כיו עד שהצא האש: (ג) ולא מן העפר, קרקע (ד) קשה בשחופרין איתה מוציאה האור, וכן כהני פוקא כשיחכך רגבי אדמה אלו זו כיו וציאי אור: (ד) ולא מן המים, הינו, (ה) שנתנין מים בכלי זכוכית לבנה ונתנין בהמה, וכשהשקשח חם קאז מקרבו אלו עזרת פשטן והיא בוערת, ובר"עבד אם עבר והוציא, (ו) מחר להשמש בהם⁽³⁾, ועין התשובות כמב"סופר סימן סו שאוקר להקליק צינור האלון (שקורין שוועבעלעף) על ידי שיתחב אותו באפ"רפניה חם שאין בו אש רק חם אש, דהלא ממציא דבר חדש, וכן לתקף הצינור האלון בביתל חם טלכין, כמו בתנור בתל, כתב גס"פן דלא נראה להחיר, אכל אם יש שם גחלת בוערת מחר לגע בה

שער הצינור

(לו) פוסקים: (זו) בקרא: (מ) מוציאיהם, וכן כתב אליה רבה בשם הרשב"א, ודלא כהפ"ח: (לט) וזהו הנקרא בקמרא 'מפרי אדמתא', ובהי קמי שם פרש רש"י דתמרי אדמתא, מפני שכן עצמן עוקרין גס"פן למאכל בהמה לפיכך גם גרעיניהו מותרין בטלטול, ואפ"ש דנהי כנת הפ"ח, ומתירן קשיית הגמ"ר אכנסם: (מ) כפוש רש"י בשבת דף כט: (מא) מן אבניהם כבאור דברי סבתיוסף, ומכל מקום נהי דבר חדש, שומצא דבר ששטר בטלטול ואסור בהסק: (מג) הנה ברמ"א לקמן בסיון חקיר טע"ף ד מצאן בית"יוסף בשם רב הפוסקים, ובבית"יוסף עצמו לא מצאנו פ"ח פן רק ה"א"ש והר"י, אכל באליה רבה הביא בשב"לילקט בשם אור דרש פוסק להחיר, ובאור דרש גיפא תביא בשם רבנו ישעיה, וכן הרי"ז בשלטי'גבורים פוסק להקל, ואין מצאתי עוד בפערי מצד גס"פן להקל, וכן בשיטה מקובצת בשם רבנו שמשון, ומפני זה בודאי הדין עם האלה רבה ותפרי תוש שכתבו שבעקר בברי"א, אף להתחלת בתאי טוב ונכון לעאת נדי הכל, וצ"ל פן סתמהו להקל גם פן להקליק מצד השני, אף שהש"י מהמיר פ"ח: (מז) ט"ו, וכן האלה רבה ותפרי חדש כתבו דתשמיש טובא עליו ברכה: (ח) גמרא: (ט) רמב"ם וכתובת'הקדוש: (א) רמב"ם: (ד) רש"י והר"ן חדש, צפ"ש בקר אחר שנורקבו: (כ) רש"י: (י) הרב המגיד והרשב"א, והבא בהשכות התדכי' בשלשנות הרמב"ם סימן ק:

(לו) פוסקים: (זו) בקרא: (מ) מוציאיהם, וכן כתב אליה רבה בשם הרשב"א, ודלא כהפ"ח: (לט) וזהו הנקרא בקמרא 'מפרי אדמתא', ובהי קמי שם פרש רש"י דתמרי אדמתא, מפני שכן עצמן עוקרין גס"פן למאכל בהמה לפיכך גם גרעיניהו מותרין בטלטול, ואפ"ש דנהי כנת הפ"ח, ומתירן קשיית הגמ"ר אכנסם: (מ) כפוש רש"י בשבת דף כט: (מא) מן אבניהם כבאור דברי סבתיוסף, ומכל מקום נהי דבר חדש, שומצא דבר ששטר בטלטול ואסור בהסק: (מג) הנה ברמ"א לקמן בסיון חקיר טע"ף ד מצאן בית"יוסף בשם רב הפוסקים, ובבית"יוסף עצמו לא מצאנו פ"ח פן רק ה"א"ש והר"י, אכל באליה רבה הביא בשב"לילקט בשם אור דרש פוסק להחיר, ובאור דרש גיפא תביא בשם רבנו ישעיה, וכן הרי"ז בשלטי'גבורים פוסק להקל, ואין מצאתי עוד בפערי מצד גס"פן להקל, וכן בשיטה מקובצת בשם רבנו שמשון, ומפני זה בודאי הדין עם האלה רבה ותפרי תוש שכתבו שבעקר בברי"א, אף להתחלת בתאי טוב ונכון לעאת נדי הכל, וצ"ל פן סתמהו להקל גם פן להקליק מצד השני, אף שהש"י מהמיר פ"ח: (מז) ט"ו, וכן האלה רבה ותפרי חדש כתבו דתשמיש טובא עליו ברכה: (ח) גמרא: (ט) רמב"ם וכתובת'הקדוש: (א) רמב"ם: (ד) רש"י והר"ן חדש, צפ"ש בקר אחר שנורקבו: (כ) רש"י: (י) הרב המגיד והרשב"א, והבא בהשכות התדכי' בשלשנות הרמב"ם סימן ק:

הפרטים: 1

הלכות יום טוב סימן תקא תקב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טז]

דינן פשלימין ואסור להפך בהם לאסור שהדליקו במקצת¹⁸.

18) מבואר מדבריו שאם אינם רואים למען מלאכתם הראשונה אלא רק למלאכה אחרת, מותר להפך בהם אף לאחר שהדליקו במקצת, כיון שלא היה עליהם שם כלי מערב יום טוב. והחז"א כתב (א"ח סי' מג ס"ק טו), שכיון שראויים הם למלאכה אחרת כבר בערב יום טוב, יש לאסור בזה, שהרי נחשבים הם כלי גמור כבר מערב יום טוב ואינם עומדים להסקה, ולכן יש לאסור להפך בהם לאחר שהדליקו במקצת כדן נולד.

[משנ"ב ס"ק ז]

תקשביין כאכל עצמו שהוא ראוי לאכילת אדם¹⁹, ונכשור אין ראויין רק לאכילת בהמה ויהי לה נולד²⁰.

19) ואף שמעבר יום טוב היה בדעתו לאוכלם ולהסיק בקליפות, כתב הערוך השלחן (סס"ו) שמימי כיון שהקליפות נצרכות לפרי כדי לשומרו עד זמן האכילה, נחשבות הן כפרי עצמו.

ואף גרעיני פרי שאחר אכילת הפרי יש בהם שימוש, כגון גרעיני משמש שלאחר אכילתם משמשים למשחק הילדים, מימי כתב הארחות שבת (ח"ב פ"ט אות קנד) שבשפותה את הפרי ביום טוב יש לאסור את הגרעינים מטעם נולד, ומשום שבכניסת יום טוב הם היו חלק מהאוכל והיה עליהם שם אוכל, ורק באמצע יום טוב שינו את יעדם ונעשו משחק לילדים, לפיכך נחשבים הם נולד.

ולענין השימוש בגרעיני משמש שבת, ראה מה שכתבנו לעיל (בסי' שח ס"ק ככב).

20) ואף על פי שלגבי שבת, כתב השו"ע לעיל (סי' שח ס"ל) שבמקום שעומדים לאכילת בהמה מותרים הם בטלטול, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ד) שלגבי נולד יום טוב חמור משבת, וכן כתב המשנ"ב לעיל (סי' תצה ס"ק ח).

[משנ"ב ס"ק לד]

כשני ימים טובים בפני עצמם וכשני קדושות²¹ וכו', להקטין מקצור יום פתילות קדושות שיהיו על יום טוב²².

21) אכן להקל מחמת זה, כגון בביצה שנולדה ביום טוב שתהיה מותרת ביום השני ממה נפשך, כתב לקמן (סי' תקג ס"ק ד) ובשע"צ שם (ס"ק ה) שלענין זה אומרים ששני הימים קדושה אחת הם, וכן כתב לקמן (סי' תקטו ס"ק טו).

22) ולענין טלטול הפתילה הישנה שאינה ראיה לצורך הכנסת הפתילה החדשה, כתב הרע"א (בהגהותיו באן על ה"ט"ז ס"ק ז) שמותר להוציא את הפתילה הישנה, ומשום שהדלקה לצורך אורה נחשבת כצורך אוכל נפש, ומותר לטלטל לצורך אוכל נפש, כמו שכתב הרמ"א לקמן (סי' תקט ס"ז). אכן, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לט אות א) שבשיטה מקובצת כתב שצורך אורה אינו נחשב כצורך אוכל נפש, ועוד, שבזמננו שעיקר האור הוא מאור החשמל ואין מדליקים אלא לצורך הנאה מריבוי האור, יש להסתפק אם נחשב הדבר כצורך אוכל נפש. וראה מה שכתבנו לקמן (בסי' תקט ס"ק לא).

סימן תקב

דיני האש ביום טוב

[משנ"ב ס"ק א]

הוא מוליד אש ביום טוב¹ וכו', לא תר להוליד ביום טוב².

1) ולענין הדלקת אור החשמל ביום טוב, נדון הדבר בין הפוסקים, וכתב הגר"ח גרינווסקי (ידיון קול תורה שנה א (יה) חוברת א, אייר תשנ"ט עמ' יט) שאף שבעל הערוך השלחן הדקל בזה, מימי ההלכה היא לאסור, וכדעת בעל האור שמח שאסור בזה, וכן כתב בשו"ת אחיעזר (חיג סי' ס, חיד סי' ה) ובחסכתמו לספר מאורי אש שהדלקת חשמל אסורה כדן מוליד ביום טוב, וכן כתבו בשו"ת צפנת פענח (סי' קעג ו-רעג אות ב) ובשו"ת אגרות משה (א"ח חיד סי' קד, ובעין זה בח"ג סי' נה), וביאר הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה מהר"ק סי' ט הע' 5) שטעם היתירים הוא מפני שהשבו שורם החשמל הוא אש, וכשלוחץ אדם על מנת החשמל אינו מדליק אש אלא מעביר את האש שנמצאת בחוטי החשמל למנורה, ולכן אינו נחשב כמוליד אש אלא כמעביר אש. אכן, כיון שהמציאות היא שרק על ידי שנוסג מעגל חשמלי עובר זרם החשמל דרכו ויוצר אש, נחשב המפעיל כמוליד אש על ידי סגירת המעגל החשמלי, ולכן כתב (שם), ובמאור אש סוף פ"ג) שהדלקת חשמל אסורה ביום טוב. והוסיף בשו"ת אחיעזר (שם) ובספר מאורי אש (שם), שהדלקת החשמל אינה נחשבת גרמא בלבד אלא כהבערה בידים, כיון שמיד בשעת יצירת המעגל החשמלי זורם החשמל ומבעיר.

ולדעת החז"א (א"ח סי' נ ס"ק ט) שיש בכל הפעלת מכשיר חשמלי בשבת איסור בונה, כתבו בשו"ת אור לציון (חיג פ"ב תשובה א) והגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ב ס"ק א אות ד) שאף ביום טוב יהיה אסור להפעיל מכשיר חשמלי מדאורייתא, משום איסור בונה.

ולענין הפעלת מדיח כלים ביום טוב, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ב) שלפי החז"א בדאי אסור הדבר משוב איסור בונה, אלא שאף לשיטתו שאין בהפעלת מכשיר חשמלי משום איסור בונה, מימי אין להתיר, מפני שגם באופן שהפעלתו אינה אלא גרם הולדת אש [מחמת שהחוט החשמלי אינו מתלהט מיד אלא רק בסוף ההדחה, על מנת לייבש את הכלים], מימי אין נכון להתיר גרמא ביום טוב לכתחילה אלא כשהיא נעשית לצורך, ולא לשם נוחיות בלבד. ועוד, שהפעלת מכשיר זה דומה להפעלת מאוורר, שאין להפעילו ביום טוב [וראה עוד מה שכתבנו לקמן (סי' תקיא ס"ק ד)], וסיים, שהדבר אינו ברור לו.

ולומר לנכרי להדליק עבורו אש לצורך מצוה, כתב הפמ"ג (שו"ת מגידות סי' ק) שאין לגזור בני שמיקל בדבר, כיון שנחשב לספק ספיקא, שלדעת הפוסקים שאיסור הדלקת אש ביום טוב אינו אלא מדרבנן, יש להקל בזה משום שזה שבות דשבות לצורך מצוה, שמבואר בשו"ע לעיל (סי' שז ס"ד) שאפשר להקל בו, ואף לדעת הסוברים שהולדת אש אסורה מדאורייתא, מימי כיון שלשיטת בעל העיטור המובאת ברמ"א לעיל (סי' רעו ס"ב) מותר לומר לנכרי לעשות אפילו מלאכה דאורייתא לצורך מצוה, יש מקום לסמוך על דבריו כאן ולהקל. וכן כתב בשו"ת מהרש"ם (חיד סי' קמג) שמותר לומר לנכרי להדליק אש לצורך שמחת יום טוב, כדן שבות דשבות לצורך מצוה. ובשו"ת מחזה אברהם (ח"א סוף סי' מב) כתב שיתכן שהדלקת חשמל על ידי מרג אינה אלא גרמא ואסורה רק מדרבנן, ואם כן יש להתיר לומר לנכרי להדליקו לצורך בית הכנסת וכדו', וראה שו"ת אחיעזר (חיג סי' ט) שלא היקל בסברא זו.

ומטעם זה, כתב בשו"ת אור לציון (שם אות ה) שמותר לומר לנכרי להדליק כירה חשמלית כדי לבשל מאכלים ליום טוב, שכיון שלדעת רוב הפוסקים איסור הדלקת אש ביום טוב אינו אלא מדרבנן [כפי שמבואר בשו"ת מחזה אברהם שם], וכן כתב בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קכ"א], יש להקל כדן שבות דשבות לצורך המשך במילואים עמוד 58

מילואים

הלכות יום טוב סימן תק תקא

המשך מעמוד קודם

כן צריך היה רבי שמעון להתיר כוה, כיון שלדעתו לא אומרים מינו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכלוי יומא [רק באופן שדואר כיום ואינם ראוים], ביאר הרעקיא (בהנהגותיו לסי' שח סי' א) שאי אפשר לבטל הקצאת חפץ באמצע היום [היינו לשיטת הרמ"א לעיל (סי' תצב סי' ב) שפוסקים כרבי שמעון גם ביום טוב, ומימ מודה הרמ"א שאין מבקעים עצים], תשאר בצריך עיון גדול. החזו"א [א"ח סי' מב סי' טו] ביאר, שכשם שאין אדם יכול להפוך אבן לכלוי באמצע היום, כך אינו יכול להפוך מוקצה מחמת חסרון כיון לכלוי.

החפץ אבל אינו תנאי בגדר המוקצה, ולדעת הבית מאיר, כתב הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"ב הע' ג) שאין צורך שיהיה לו מקום קבוע, אלא כל שמקפיד שלא לשנות את מקומו שלא לצורך, נחשב בכך מוקצה מחמת חסרון כיון.
3) ובטעם הדבר שרבי שמעון המחמיר במוקצה טחם מימ מחמיר במוקצה מחמת חסרון כיון, ביאר הגרי"ג קרליץ (שם אות א) על פי לשון רש"י (שבת קכג, ב ד"ה חצינא) שמקצה לו בידים, והיינו שרבי שמעון מודה באופן שמקצה את הדבר בידים, וכמו בגרירות וצימוקים.
ואף על פי שרוצה כעת להשתמש בעצים אלו ולבטל הקצאתן, ואם

הלכות יום טוב סימן תקא תקב

המשך מעמוד 230

שאינו שכיה כלל, אך כאן שכבתה האש חרי זה מקרה מצוי ושכיח, ולכן אסרו חכמים מחמת גזירה שמה יסעו אנשים ויקלו אף במכשירי אוכל נפש שהיה אפשר לעשותם מבעוד יום, ובשורת שבת הלוי (ח"ט סי' קכו) כתב, שכיון שכובא בארחת חיים שמנוה העולם להחמיר לגבי מי שלא יכל להדליק מבעוד יום, קשה להקל נגד המנהג, ולפיכך אין להקל למי שכבתה האש מתחת תבשילו שיחזור וידליקנה, גם אם אין לו כל אפשרות אחרת לחמם את המאכל.

ולענין פתיחת דלת מקרר ביום טוב, דעת הגר"ש אלישיב (לקט הלכות יום טוב פ"ג הע' יז) שדינו כבשבת, וכשם שבשבת יש להחמיר ולפי דעתו, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' רעו סי' טו) שלא לפתחו בשעת שהמנוע אינו פועל, כך יש להחמיר ביום טוב, שכיון שהמנועה מלפתחו בזמן שהמנוע אינו פועל היא מחשש שמה על ידי הפתיחה יתחיל המנוע לפעול מיד, והפעלה זו אינה נחשבת גרמא אלא מעשה בידים, אין חילוק בין שבת ליום טוב לענין זה, מאידך, בשורת אור ציצוק (ח"ג פ"ט תשובה א) כתב, שאף שכשבת ראוי להחמיר בדבר מימ ביום טוב מותר לפותחו, שכיון שהשעם לאסור הוא משום בישול הגו שבמנגנון המקרר, אין להחמיר ביום טוב, שהרי הותר לבשל בו לצורך אוכל נפש.

[משניב סי' ד]

וכי עבד אס עבד [הוציא, קטר להשמש פקם].

3) ובטעם הדבר שלא נאסר השימוש באש משום נולד [כדין המבואר בשרע לעיל (סי' תקא סי' ג)], וראה ראב"ד פ"ד מהל' יום טוב ה"א, [כתבו המגיד משנה (הל' יום טוב שם) הלבוש (סעיף דה) שאיסור נולד נאסר רק על דבר שמשמשם תהנים מגופו, מה שאין כן אש שאין הנאה ממנה עצמה ואינה משמשת אלא לאפות ולבשל עליה [ראה לחם משנה שם]. והערוך השלחן (סי' ב) ביאר, שכיון שאין בשלהבת ממשות, לא יכול לחול עליה איסור נולד, וכתב שלזה התכוין המגיד משנה. והמרכבת המשנה (שם) ביאר, שמין שהשלהבת מתחדשת כל רגע, ומשול המאכל לא נעשה על ידי השלהבת שהוליד אלא על ידי האש שהתחדשה מעצמה לאחר מכן, אין הדבר נחשב כהשתמשות בגולה, מפני שהנולד מאליו מן הנולד אינו נחשב בגולה.

[ביה"ל ד"ה אין]

[כן הקפידו האחרונים, שבי"ח תפנין יאקנס ואליה נהג].

4) ובטעם הדבר כתב הא"ר (סי' ג), שמבואר בביי לקמן (סוף סי' תקג ד"ה יותר נ"ל) בשם שרית הרשבי"א שלא נאסר ליהנות ממלאכה שנעשתה באיסור אלא כשבת ולא ביום טוב, וכן כתב השר"ע הרב (סי' א), ולקמן סי' תקג סי' ג), וראה מה שכתבנו בב"ה"ל לקמן (סי' תקג סי' א ד"ה מידות).

מנוה, ואף שיש הסוברים שהולדת אש וכן הדלקת השמול אסורות מדאורייתא, יש לצרף את שיטת בעל העיטור [וראה משניב לקמן (סי' תקי סי' בג), ובשע"צ שם (סי' כד)], וכן כתב בשורת שבת הלוי (שם) שיש להקל לומר לבצר להפעיל בירה חשמלית ובמקרה שהכירה החשמלית שהפעיל בערב יום טוב נתקלקלה, מפני שנחשב כשבת דשבת לצורך גדול [של יום טוב], והוא מכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשותם מבעוד יום, ואף שאפשר להדליק את האש מבעוד יום, ומכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותם מבעוד יום הרי אסור לעשותם ביום טוב מן התורה, ביאר הגרי"ג קרליץ (לקט הלכות יום טוב פ"ו הע' יז) שכיון שאין די בכך שיבעור מבעוד יום אלא צריך להוסיף עצים כדי להמשיך את הבעירה, אין זה נחשב דבר שאפשר לעשותו מבעוד יום, [ובשורת הרב לעיל (סי' תצה סי' ב) מבואר שהבערת אש אינה נחשבת מכשירי אוכל נפש אלא צורך אוכל נפש, כיון שהאש עצמה מכשלת ומתקנת את המאכל, אכן, כתב הגרש"ז אויערבך (מאורי אש פ"א ד"ה ג), עמ' ט, ובמהדורה החדשה, עמ' ג אות ב) שכוונתו היא שהכברה היא בכלל מכשירי אוכל נפש הנחשבים קצת כאוכל נפש ממש].

וכן להתקשר ביום טוב לרופא לצורך חולה שאין בו סכנה כשנדרש על ידי כך נוחה במרכיבה, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"א הע' כח, נשמת אברהם ח"א סי' זה) שמוותר, כיון שלדעת רוב הפוסקים הולדת אש אינה אסורה אלא מדרבנן, הותר לעבור על שבת לצורך חולה, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' שכח סי"ז), ועוד, שיתכן שהדלקת הנורה נחשבת לגבי המתקשר כיפטיק רישא דלא נחיא ליה, שהרי אינו מעונין בכך. [ולדעת החזו"א יש לדון בזה משום איסור בתוך].

ולהגביר את החום בכירים חשמליות, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"א הע' פח) שאסור ביום טוב, כיון שגורם בכך שיתלהטו סלילים נוספים, ומוליד בהם אש, ואינו דומה להדלקת הלהבה בכירים של גז שנוחתה, כיון שאינו יוצר אש חדשה אלא רק מגדיל את האש הקיימת, וכן כתב בשורת אור לציון (שם תשובה א), וכן לגבי מכשירים חשמליים אחרים, כגון מזג אוויר חמום, דעת הגרי"ג קרליץ (הוט שני יום טוב פ"ב סי' א אות ד) שאסור להגביר את עוצמתם משום שמוליד אש.

2) ואם לא היה באפשרותו להדליק את האש בערב יום טוב, כגון שהיה נמדבר או במאסר, כתב הברכי יוסף (סי' א) שמוותר לו להדליק אש ביום טוב, מאידך, הכף החיים כתב (סי' ב) שיש חולקים חסוברים שאין לחלק בדבר, וכל הולדת אש אסורה, מפני שנראה הדבר כמלאכה, וכן כתב בשורת מנחת יצחק (ח"ד סי' צט אות א) שאסור, ובאופן שהאש דלקה בערב החג ובתחתו בחג עצמו, כתב בשורת מנחת יצחק (שם) שאף הכריז יוסף יהודה שאסור לשרב ולהדליקה גם אם אין באפשרותו לחמם את האוכל, מפני שאף הוא לא התיר אלא במקרה

מילואים הלכות יום טוב סימן תקא תקב המשך מעמוד קודם

ולענין חשמל שנמצא ביום טוב על ידי יהודים, החמירו החזו"א הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו חייב עמי קו) שאסור ליהנות ממנו כבשבת ונראה מה שכתבנו לעיל (סי' שיח סי' ה) בשם החזו"א, שאף באופן שאינו אסור מן הדין מימי אסור הוא מפני חילול השם. מאידך, דעת הגר"י מברסקי (יום טוב שני כהלכות תשובות מגדולי הפוסקים סי' ו' אות ו) שבשעת הצורך מותר להשתמש בחשמל זה ביום טוב, וכן נהג פעם בביתו כשהיה צורך בדבר, וכן דעת הגר"י איערבך (יום טוב שני כהלכות שם) שחלוק השימוש בחשמל ביום טוב מבשבת, כיון שהותר ביום טוב לעשות מלאכות לצורך אוכל נפש, ומה שהעובדים מחללים יום טוב הוא רק דבר צדדי, ואילו עצם ההבערה מותרת.

והמאמר מרדכי (סי' א) ביאר, שכיון שהשלהבת מתחדשת כל רגע, ובישול המאכל לא נעשה על ידי השלהבת שהוליד אלא על ידי האש שהתחדשה מעצמה לאחר מכן, לא נאסר ליהנות ממנה. ולפי זה, לגבי אור חשמל שהחלק ביום טוב באיסור, דעת הגר"י איערבך (ששי"ב פי"ג הע"ט, וראה שם הע"י קמו) שאסור ליהנות ממנו, כיון שהאש שהדליק אינה מתחלפת והוא נהנה ממנה, שאף על פי שהורם מתחדש כל הזמן, מימי אין ההדלקה השניה נעשית על ידי ההדלקה הראשונה כמו שהיא באש, ואין חשיבות לחילוף הזרם וראה נאמר מרדכי (שם) כביאורו הראשון, מור וקציעה, וקהלת יעקב, שביאורו את דיתר השימוש באש באופנים אחרים.

הלכות יום טוב סימן תקב המשך מעמוד קודם

הלהבות שלא יגעו גם הפתילות זו בזו, מימי אם נגעו מותר להפריחן. מאידך, בשורת אור לציון (חצי פיה תשובה ו) כתב שיש חשש איסור כיבוי בהפרדת הלהבות, ולכן אין לקרבן זו לזו. ודעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פי"ג סי' ג אות ד) שיתכן שמוותר להפריד את הנרות אחר ההבדלה גם אם קירבם בכונה, אם עושה כן מחמת שאינו רוצה שתדלק אבוקה בביתו, כיון שעושה זאת כדי שיהיה לו אור מתוקן ביום טוב, ונחשב הדבר כצורך יום טוב, ולמעשה לא הכריע בדבר. וראה מה שכתבנו בביה"ל לקמן (סי' תקיד סי' ד) ויבדלו טעם נוסף לאסור קירוב הנרות שמא יבואו לידי כיבוי מטפסף השערה.

להפרידם לאחר ההבדלה, דעת הגר"י אלישיב (יום טוב שני כהלכות פי"א הע"י סח) שאין בזה משום איסור כיבוי, ואין זה כהוצאת עץ ממזורה שמבואר כאן שיש בה משום כיבוי אש, כיון שאין מטרת קירוב הנרות שיתחברו והיו מזורה אחת, אלא רק שיתקרבו שתי להבות נפרדות זו לזו כדי שיחשבו כאבוקה, ולפיכך אין הפרדתם נחשבת כלקיחה ממזורה. ומפני שאין איסור בהפרדה, דעת הגר"י אלישיב (שם) שצריך לקרב את הלהבות של שני הנרות זו לזו, וכן כתב בשורת אגרות משה (ארי"ח ח"ה סי' כ אות ל) שמותר לקרבה יחד, והוסיף הגר"י אלישיב (שם), שאף שלכתחילה יש להקפיד בשעת נגיעת

הלכות יום טוב סימן תקג תקד המשך מעמוד 234

סימן תקד דין התקלין ביום טוב

[משנ"ב סי' א]

אף שפנתו לצורך אכלי נפש באתו יום.

1) וכטעם הדבר כתב לעיל (סי' תצה סי' ג), שמלאכת טחינה מלאכת עבודה רבה היא, ולא התירה התורה מלאכת אוכל נפש אלא בדברים שהדרך לעשותם עבור אותו היום.

[משנ"ב סי' ה]

וְרַק מִפְּנֵי מְרֵאִית הָעֵינַי יֵשׁ שְׂפָחֵמִירִין בְּהָהֶּ.

2) ולכתוש סוכר, כתב לעיל (סי' שכא סי' ל) שריתו כמלא לענין זה.

[שעה"צ סי' ו]

דאין טוסן אסר טוחן.

3) ואם טוחן דבר יותר דק מכפי שהיה בתחילה, כתב האגלי טל (טוחן סיה וסי' טו) שאינו חייב על כך, כל שהיה בתחילה טוחן כל צרכו, וכשב שיש אומרים שהמכשל מאכל שכבר מבוטל כמאכל בן דרוסאי אינו חייב על כך, מאידך, הגר"י איערבך כתב (שולחן שלמה סי' ב) שחייב על כך משום איסור טוחן, כיון שבטחינה זו טוחן גרגירים שלא היה טחונים מעולם. וכן מבואר בחזו"א (ארי"ח סי' מ' ד"ה ענין) שהטעם שאין טוחן אחר טוחן אינו משום שכבר נעשתה בדבר פעולת טחינה, אלא מפני שחיבור שנעשה בידי אדם, אין שייך בו איסור טוחן.

ולטוחן מלח בזמינו, כתב הגר"י איערבך (שם) שמותר, אף שטוחנו יותר דק מכפי שהיה בתחילה, משום שבתחילה המיסו אותו עד שנימוח לגמרי ולאחר מכן התאדו הנוזלים. ואם כן הוא נחשב כטוחן כבר.

(שם פי"ב הע"י כז) שביום טוב שחל בערב שבת מותר להוסיף נפט לפתילות לצורך השבת (כשהניח עירוב תבשילין), גם באופן שאינו ממלא את הכל בבית אחת [שאו אין היתר משום יהואלי' על המילוי השני], כיון שהנפט שמכניס מתערב בנפט הקיים חולק ביום טוב עצמו.

וכן לענין פתיחת ברו מים חמים המחובר לדוד שמש ביום טוב, כשעל ידי כך יכנסו מים צוננים שאינם מצריכים לו ביום טוב, ויתבשלו שם. דעת הגר"י איערבך (שבות יצחק בריני הוד שמש פי"א אות ב) שיש להתיר מטעם זה, משום שהמים הנכנסים מתערבים במים הקיימים, ומשתמש ביום טוב גם במים שנכנסו והתבשלו [וראה מה שכתבנו בשער הצינן לקמן (סי' תקיד סי' טו)]. מאידך, דעת הגר"י אלישיב (שבות יצחק שם) שאין סברא זו מרעילה להתיר, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פי"ד סי' א עמ' סב), שאם יש אפשרות להשתמש לפני סוף החג במים שנכנסים לדוד ומתחממים, מותר להוציא ממנו מים, כשם שדותר ריבוי בשיעורין, אך אם אין אפשרות להשתמש בכל המים הנכנסים ומתחממים וכגון שעומד סמוך לסוף היוב, אסור להוציא ממנו מים. דעת הגר"י וואנר (קובץ מבית לוי חיד' עמ' כד) שהדבר מותר, כיון שבישול בדוד שמש נחשב כבישול בתולדת חמה שאינו אסור אלא מדרבנן, והוא גם יפסיק רישא דלא איכפת ליה, וכן יש צד שהימנע המים אינו נחשב כמעשה שעשה בידים, אלא כגורמא בלבד.

17) ולענין הוצאת חפצים מרשות לרשות כדי שלא יפסדו, כתב לקמן (סי' תקיד סי' ח) שאם אין צורך בהם ליום טוב, יש פוסקים שאסרו לטלטלם, וכן נכון לנהוג.

הלכות יום טוב סימן תקב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ד]

מקר לגע בה הצידה האלץ שפדליק⁶ אף שאין פהגתלת שלקכת קשורה⁶.

5) וגם אם הגפרור אינו נוגע באש ממש אלא עומד מעל השלחבת ונדלק מחומה, דעת הגר"ש איערבך (שש"ב פ"ג הע"ד) שאין הדבר נחשב כהולדת אש חדשה אלא כהעברתה מאש קיימת, ומותר לעשות כן. מאידך, דעת הגר"י קניבסקי (שם), ובאריות רבנו ח"ב עמ' קד) שאסור לעשות כן, וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות המועדים פ"ה הע' 10) והגר"נ קרליץ (שם), ובחוט שני יום טוב פ"ב ס"ק א אות ד).

6) ולהדליק גפרור על ידי נגיעה בחוט חשמל שהתאדם, כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' עה) שמוותר, כיון שנחשב החוט כאש גמורה. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק דיני חשמל פ"ח אות ב) לגבי ברזל שהתאדם, והוסיף, שגם אם כבר התחמם הברזל עד שכוחו לשרוף, מ"מ אם לא התאדם אסור להדליק ממנו. וכן לגבי הדלקת גפרור מסיגריה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שמוותר רק אם ניכרת בו האש.

[משנ"ב ס"ק ז]

נכבדי לצרף אכלינפש ממש אין לאסור⁷ וכי, נק שיקצא עליידי זה אש למקר לצרף אותו היום⁸.

7) אנכס, לגבי לקיחת שמן מנר דולק כדי לאוכלו, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תקד ס"ק טו) בשם הא"ר שלדעת האגדה מותר הדבר, מפני שהוא כיובי לצורך איכל נפש, ולדעת כמה פוסקים משמע שאסור, ונשאר בצ"ע למעשה, וראה מה שכתבנו שם.

8) ולהקטין אש שמתבטלים עליה מאכלים כדי שתהיה דלוקה למשך זמן ארוך יותר (כשאין לו להבה אחרת), דעת הגר"ש איערבך (שש"ב פ"ג הע"ז) שמוותר, מפני שיתכן שאף לדעה הראשונה במשניב לא נאסר הרבר אלא כשאינו משתמש באש עצמה שמדליק לבשל עליה, אלא רק מעביר ממנה אש למקום אחר, אך כשמבשל על אותה אש עצמה, נחשב הכיבוי כנעשה לצורך השתמשות מיידיה. והוסיף, שאף במגורת נפט יתכן שמוותר להקטין את הלהבה כדי שתמשך להאיר יותר זמן (וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקיד ס"ק ג)).

אכן, לגבי כיבוי בקעת ביום טוב כדי שלא תתכלה ויוכל לבשל בה מאחר יותר באונו יום, כתב לקמן (סי' תקד ס"ק ג) שאסור לעשות כן, וביאר הגר"ש איערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' מא אות א ד"ה אבל) שהיינו משום שכיבוי גמור חמור יותר מכיבוי במקצת.

וכן לגבי כיבוי הגו כדי שלא יגמר ויוכל לבשל למחרת מאכלים ליום טוב, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ג ס"ק ג אות ד עמ' קטז) שאסור, מפני שלא התירו האחרונים כיבוי מוחלט של האש (שלבן אסור לכבות נר כדי שישאר לו שמן), ולא התירו אלא לכבות את האש במקצת. מפני שהמעשה אינו נחשב ככיבוי האש אלא כשמירתה.

[משנ"ב ס"ק יג]

דנקא אם מסדר גם השורות שמן הצדדין ביום טוב⁹.

9) ובביאור הדבר כתב לעיל (סי' שטו ס"ק יז), שרק כשעושה את הדפנות ולאחר מכן את הגג דומה הוא קצת לבנין אהל קבע, אבל כשעושה בתחילה את הגג ואחר כך את הדפנות (וכל שכן אם עושה רק גג), לא גורר.

[משנ"ב ס"ק טו]

ויש צורר כדי להניח אש ביניהם¹⁰.

10) ואף שאין איסור עשיית אהל אלא אם כן הגג גבוה מזהקרקע טפה (כמבואר בשו"ע לעיל (סי' שטו ס"ק ג)), כתב החו"א (א"ר"ה סי' נב ס"ק י) שיתכן שמדובר כאן שבשני הצדדים הניח ביצה על גבי ביצה (עד שגובהן טפח) ומעליהן הניח ביצה הנראית כעין גג, אך העיר, שאם רוחב הביצה הוא פחות מטפח, אין היא נחשבת כגג לענין אהל, וכתב שיתכן שמדובר בביצים גדולות.

ואף שההפרש בין ביצה לביצה הוא פחות משלשה טפחים, ולכאורה יש לדון כאילו אין אירר ביניהן משום דין 'לבוד', המחשיבים כסמוכות זו לזו, כתב החו"א (שם ס"ק ט) שדין לבוד אינו מועיל לבטל את ההלל ולהחשיבו כמי שאינו.

[שעה"צ ס"ק יז]

הגם דכדורי-משה מצדד ולא אקריין לבוד להחמיר, הפגן-אברהם מפקפק עליו הרבה¹¹ וכי, דשם אני נוהגין לתקל בפסק השלחן-ערוך¹².

11) וכן כתב לקמן (סי' תרכו ס"ק ח) שאומרים לבוד להחמיר.

אמנם בשו"ע לקמן (סי' תרלב ס"ד) הסתפק לגבי סכך פסול ברוחב שני טפחים העומד בצד סכך פסול אחר ברוחב שני טפחים, וביניהם יש הפסק אירר פחות משלשה טפחים, האם מצטרפים הם זה לזה להיחשב כסכך פסול ברוחב ארבעה טפחים, הפוסל בסוכה, ולא הכריע בוודאות שמוצטרפים, וביאר הפמ"ג (סי' שסג משב"ז ס"ק א), שאף שאומרים לבוד להחמיר, מ"מ פעולת הלבוד היא על ידי כך שנחשב כאילו נסתם הריח הדבר הסותמו (וכן מבואר במשניב לקמן (סי' תרל ס"ק ח)), ולפיכך לענין סכך פסול אמירת לבוד היא סיבה להקל, כיון שהדבר הסותם, דהיינו הלבד, הוא כמין אחר המפסיק בין שני הטפחים הפסולים לשני הטפחים הפסולים האחרים, ומנע את התקרבותם והיבורם יחד, ועל ידי כך אינם פוסלים את הסוכה, וספיקו של השו"ע שם הוא רק שמא נאמר דין לבוד אחר, שאינו סותם את הריח אלא רק מקרב את הרחוקים זה לזה (וכן מבואר בשעה"צ שם (ס"ק טז)), והביאו הקהלות יעקב (סוכה סי' ג), [וראה עוד משניב שם (ס"ק ב) ושעה"צ שם (ס"ק טז)].

12) ומ"מ לענין לכתחילה, כתב בביה"ל שם שכשאנו שעת הרחק טוב לחוש לדעת הרשב"א, שהחמיר באופן שאין מוחצות והוא צריך לאירר שתחתיו.

[משנ"ב ס"ק יח]

עין לעיל בסימן שטו סעיף ג וסעיף ז ובמשנה ברורה שם¹³.

13) שם (סי' כב) כתב, שלדעת ה"ט"ז אין להניח את דף השולחן על רגליו לאחר עשיית דפנות מארבעת רוחותיו, ולדעת כמה אחרונים אין להחמיר בזה אלא כשדרכו להשתמש באירר שתחתיו, אך כשאין דרכו בכך מותר להניח את הדף לאחר שהניח את הדפנות, כיון שמן הסתם אין הדרך להשתמש תחתיו, וסיים שנכון לחוש לדעת ה"ט"ז, וכתב בשעה"צ שם (סי' ל), שלפי ה"ט"ז צ"ע איך לבאר את שתי השיטות ברמ"א כאן. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק יט]

דכנה קמעט האש של הצדה כלה פ"ן שאגודין יסוד¹⁴.

14) ולענין שני נרות דולקים שקורבם יחד לצורך הבדלה בליל יום טוב שחל במוצאי שבת, כפי שכתב ביסוד ושו"ש העבודה (ש"ט פ"ה) שראוי לעשות (כדי לברך את ברכת הנר על אבוקה), ובא המשך במילואים עמוד 59

מילואים הלכות יום טוב סימן תקא תקב המשך מעמוד קודם

ולענן חשמל שנחצר בימים טוב על ידי יהודים, החמירו החזו"א והגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' קז) שאסור ליהנות ממנו, כבשבת [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שיה ס"ק ה) בשם החזו"א, שאף באופן שאינו אסור מן הדין מימ אסור הוא מפני חילול השם]. מאידך, דעת הגר"י מברסקי (יום טוב שני בהלכות תשובות ממדלי הפוסקים סי' ו אות ז) שבשעת הצורך מותר להשתמש בחשמל זה ביום טוב, וכן נהג פעם בביתו כשהיה צורך בדבר, וכן דעת הגר"י אייערבך (יום טוב שני בהלכות שם) שחלוק השימוש בחשמל ביום טוב מבשבת, כיון שהותר ביום טוב לעשות מלאכות לצורך אוכל נפש, ומה שהעובדים מחללים יום טוב הוא רק דבר צדדי, ואילו עצם ההבערה מותרת.

המאמר מרדכי (סי' א) ביאר, שכיון שהשלהבת מתחדשת כל רגע, ובישול המאכל לא נעשה על ידי השלהבת שהוליד אלא על ידי האש שהתחדשה מעצמה לאחר מכן, לא נאסר ליהנות ממנה. ולפי זה, לנבי אור חשמל שהדלק ביום טוב באיסור, דעת הגר"י אייערבך (שש"כ פ"ג הע' ט), וראה שם הע' קמו) שאסור ליהנות ממנו, כיון שהאש שהדליק אינה מתחלפת והוא נהנה ממנה, שאף על פי שהחם מתחדש כל הזמן, מימ אין ההדלקה השניה נעשית על ידי ההדלקה הראשונה כמו שהוא באש, ואין חשיבות לחילוף החום [וראה מאמר מרדכי (שם) בביאורו הראשון, מור וקציעה, וקהלת יעקב, שביארו את היתר השימוש באש באופנים אחרים].

הלכות יום טוב סימן תקב המשך מעמוד קודם

הלהבות שלא יגעו גם הפתילות זו בזו, מימ אם נגעו מותר להפרידן. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ח חשוכה ו) כתב שיש חשש איסור כיבוי בהפרדת הלהבות, ולכן אין לקרבו זו לזו. דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ג סי' ג אות ד) שיתכן שמותר להפריד את הנרות אחר ההבדלה גם אם קירבם בכחונה, אם עושה כן מחמת שאינו רוצה שתדלק אבוקה בביתו, כיון שעושה זאת כדי שיהיה לו אור מתוקן ביום טוב, ונחשב הדבר כצורך יום טוב, ולמעשה לא הכריע בדבר. וראה מה שכתבנו בביה"ל לקמן (סי' תקיד סי' ב ד"ה ויכבה) טעם נוסף לאסור קירוב הנרות שמא יבואו לידי כיבוי מטפסף השערה.

להפרידם לאחר ההבדלה, דעת הגר"י אלישיב (יום טוב שני בהלכות פ"א הע' טח) שאין בזה משום איסור כיבוי, ואין זה כהוצאת עץ ממזורה שמבואר כאן שיש בה משום כיבוי אש, כיון שאין מטרת קירוב הנרות שיתחברו ויהיו מזורה אחת, אלא רק שיתקרבו שתי הלהבות הנרות זו לזו כדי שיהשבו כאבוקה, ולפיכך אין הפרדתם נחשבת כלקיחה ממזורה. ומפני שאין איסור בהפרדה, דעת הגר"י אלישיב (שם) שצריך לקרב את הלהבות של שני הנרות זו לזו, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כ אות ל) שמותר לקרבהם יחד. והוסיף הגר"י אלישיב (שם), שאף שלכתחילה יש להקפיד בשעת נגיפת

הלכות יום טוב סימן תקג תקד המשך מעמוד 234

סימן תקד דין התבלין ביום טוב

[משנ"ב ס"ק א]

אף שכתבנו לערך אכל-נפש באותו יום¹.

1) ובטעם הדבר כתב לעיל (סי' תצה ס"ק ג), שמלאכת טחינה מלאכת עבודה רבה היא, ולא התירה התורה מלאכת אוכל נפש אלא בדברים שהדרך לעשותם עבר אותה היוב.

[משנ"ב ס"ק ה]

2) וכן מקני מן אית קעין יש עמקמירין קנה².

3) ולכתוב סוכה, כתב לעיל (סי' שכא ס"ק ל) שדינו כמלאח לענן זה.

[שעה"צ ס"ק ו]

דאין טוסן אסר טוסן³.

4) ואם טוחן דבר יותר דק מכפי שהיה בתחילה, כתב האג"ל טל (טוחן ס"ה וס"ק טו) שאינו חייב על כך, כל שהיה בתחילה טוחן כל צרכו, וכשם שיש אומרים שהמבשל מאכל שכבר מבשול כמאכל כן דרוסאי אינו חייב על כך. מאידך, הגר"י אייערבך כתב (שולחן שלמה ס"ק ב) שחייב על כך משום איסור טוחן, כיון שבטחינה זו טוחן גרגירים שלא היה טחונים מעולם. וכן מבואר בחזו"א (א"ח סי' נו ד"ה ענין) שהטעם שאין טוחן אחר טוחן אינו משום שכבר נעשתה דבר פעולת טחינה, אלא מפני שחיבור שנעשה בידי אדם, אין שייך בו איסור טוחן.

5) ולטוחן מלאח כומנינה, כתב הגר"י אייערבך (שם) שמותר, אף שטוחן יותר דק מכפי שהיה בתחילה, משום שבתחילה המיסו אותו עד שנימוח לגמרי [ולאחר מכן התארו התוללים]. ואם כן הוא נחשב כטוחן כבר.

(שם פ"ב הע' כז) שביום טוב שחל בערב שבת מותר להוסיף נפט לפתילה לצורך השבת [כשהניח עירוב תבשילין], גם באופן שאינו ממלא את הכל בבת אחת (שאו אין היתר משום 'הואיל' על המילוי השנתי), כיון שהנפט שמכניס מתערב בנפט הקיים ודולק ביום טוב עצמו.

וכן לענן פתיחת ברז מים חמים המחובר לחדד שמש ביום טוב, כשעל ידו כך יכנסו מים צוננים שאינם נצרכים לו ביום טוב, ויתבשל שם, דעת הגר"י אייערבך (שבת יצחק ברינו דוד שמש פ"א אות ב) שיש להתיר מטעם זה, משום שהמים הנכנסים מתערבים במים הקיימים, ומשתמש ביום טוב גם במים שכנסו והתבשלו [וראה מה שכתבנו בשער הציון לקמן (סי' תקיד ס"ק טו)]. מאידך, דעת הגר"י אלישיב (שבת יצחק שם) שאין סברא זו מועילה להתיר. דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ד ס"ק א עמ' סב), שאם יש אפשרות להשתמש לפני סוף החג במים שנכנסים לחד ומתחממים, מותר להוציא ממנו מים, כשם שהותר ריבוי בשיעורין, אך אם אין אפשרות להשתמש בכל המים הנכנסים ומתחממים וכגון שעומד סמוך לסוף היום, אסור להוציא ממנו מים. דעת הגר"י וואזנר (קובץ מכית לוי חידד עמ' כד) שהדבר מותר, כיון שבישול ברוד שמש נחשב כבישול בתולדת המה שאינו אסור אלא מדרבנן, והוא גם עסיק רישא דלא איכפת ליה, וכן יש צד שחימום המים אינו נחשב כמעשה שנעשה בידי אדם, אלא כנרמא בלבד.

17) ולענן הוצאת הפצים מרשות לרשות כדי שלא יפסדו, כתב לקמן (סי' תקיד ס"ק ח) שאם אין צורך בהם ליום טוב, יש פוסקים שאסרו לטלטלם, וכן נספן לנושא.

הלכות יום טוב סימן תקב

באר הגולה קטז

ב משנה שם ל"ב
ג זרמא שם ל"ד
ד תוספות שם
ה טיקרא זכב יהודה
שם ל"ב וליג אלשון
הקטבים קטז ד
ו טיקרא זכב יהודה
מסא שרי שם ל"ב
זקפישו הקטבים
קטז ד ו משנה שם
ל"ב וקטב הקטבים
שם בקטז ד זא
הסרי לטלעל עצים
אלא להקטב בלבר

המים. (ה) יואין עושין פחמים. (ו) יואין נופחין במפוח אלא בשפופרת, ונהגו התר (ז) במפוח של בעלי-בתים על-ידי שנוי, להפכו מלמעלה למטה. הגה ומפר (ח) להכות האש בכלי או (ט) באפר מוכן (י) אם אינו (כ) מכבהו ונזקא לערך יום-טוב ראשון. אבל (יא) לערך יום-טוב עמי אסור (מהר"ל). והעושה מדורה ביום-טוב, פשהוא עורף את העצים (יב) אינו מניח זה על זה עד ששסדר המערכה (יג) מפני שגוראה כבונה, אלא או שופך העצים בערוב או עורף בשנוי; ביצה, מניח עץ למעלה ומניח אחר תחתיו ואחר תחתיו עד שהוא מגיע לארץ. וכן הקדורה, אוזו אותה ומכניס האבנים תחתיה, אבל לא יניחה (יד) על-גבי האבנים. וכן המטה, אוזו (הקדושים) למעלה ומכניס הרגלים תחתיהם. אפלו ביצים לא יעמיד אותם (טו) שורה על-גבי שורה עד שיעמדו כמו מגדל, אלא לשנה ונתחיל מלמעלה למטה. וכן כל פיוצא בזה צריך שנוי. הגה וכן שלחן (טז) ישיש לו דפנות (יז) הפגיעות לארץ (תוספות) צריך שנוי, אבל מטר להשיב שלחן שלנו על רגליו ואין בזה משום בגי. (יח) ויש אומרים דאפלו מגיע לארץ, כל זמן שאינו צריך לאור של תחתיו שרי (ט"ו): ב (יט) אגדה של עצים שהדלקה במדורה, כל עץ שלא אהזו בו האש מטר לשמטו, ואינו דומה למסיר שמן מהנר: הגה ומפר לקח עץ הדליק מצד זה של מדורה (כ) ולהניחו (ג) בצד אחר האיל ואינו מכניס לקבו (מ"ד): ג יאין סומכין את הקדורה ולא את הדלת (ה) (כא) בבקעת.

באר היטב

(ג) מכבהו. ויש"ש כתב דאפלו מכבהו, דבר שאין מתכנן הוא, ע"ש: (א) בצד. אבל לקח אורו לגמרי מהפידה להאיר נכון להחמיר: (ז) בבקעת. פ"ו בבקעת לתה, פ"ח שהיא לכה ואינה ראיה להסקה אסור לטלעלה לערך שום דבר, אבל יבשה שראיה להסקה מותרת לכל דבר, טור ורש"י, ט"ו.

משנה ברורה

הצידן האלף שמהלוקה אף שאין בהחלת שלהבת קשורה⁽⁶⁾, וגם מנהלים עוממות מצד שם דשרי: (ה) יואין עושין פחמין. השע"ב (ו) דהוא כלי לצדפינות, (ח) וגם דהוא מכבה: (ו) יואין נופחין במפוח. משום שדומה (ט) למלאכת אפן. ואין בכלל זה מה שנוספין על האש בקדור או בכלי העשוי לכך כמזכות, דאין זה דומה כלל למפוח (ח"א): (ז) במפוח של בעלי-בתים וכו'. אבל במפוח גדול של אפניו, אפלו על-ידי שנוי אסור: (ח) להכות האש. דהנהו, שפסקהו בלילה פני שיהא האש שמור לו למחר: (ט) באפר מוכן. לאפוקי אם הפק בו-ביום (י) והוא צונן, דהוא מקצה: (י) אם אינו מכבהו. רוצה לומר, (יא) באפן שלא יהיה פסיק רישא, דאז אסור. ואף דכונתו בהכבוי לערך אלא נפש למחר, וכבוי לערך אכל-נפש ממש אין לאסרו, דהא זולין בשר על-גבי גחלים; שאני היום דהכבוי בשעת תקון האכל, (יב) מה שאין פן הכא והוא הרבה מקום. (יג) ויש מאחרונים שמקלין בגל גונה, בין שעל-פליפנים אינו מכניס לכבוי, וכן שומעין על-ידיה אש למטר לערך אותו היום⁽⁸⁾: (יא) לערך יום טוב שני. בגוף ביום-טוב ראשון בשתריית מכסה שיהא מוכן לערב בלילה, אסור, משום דאין להטרים מיום-טוב אחד לחבר: (יב) אינו מניח זה על זה וכו'. הנהו, (יד) בשעושה שמי שירות משני הצדדים ומניח עצים עליהם מלמעלה, דאז נראה קאכל, אבל שורה אחת להניח זה על זה מפר: (יג) מפני שגוראה כבונה. דוקא אם מסדר גם השורות שפן הצדדין ביום-טוב⁽⁹⁾, (ט"ו) אבל אם היו מסדרים מבעוד יום, מטר להניח עצים עליהם מלמעלה: (יד) על-גבי האבנים. הנהו כשסדרן היום, אבל אם

שער הציון

תרגום: 1 גמרות. 2 עין שרף.

(1) רש"י: (ח) ר"ן: (ט) רש"י: (י) דאם הוא חם, הלא נאוי לצלות ביצה לתוכו ואינו מקנה (פוסקים): (יא) הנריא. ואף דאפשר שיקבה, שרי, דדבר שאינו מתכנן מטר אף בשבת: (יב) מנג' אברהם בסימן תקו ענין קטן ח: (יג) פרי חדש, וכן משמע קצת ממהרש"ל [הנזכר בהמגן-אברהם, אף השמך-אברהם קצר בלשונן] שכתב שם יעוד דערך יום-טוב הוא, משמע פנה דסקריא לה גמ' דאף ששכבוי הוא הרבה מקום, בין שעל-פליפנים לערך אותו היום הוא, שרי: (יד) מסקנת הפגור אברהם ואליה רבה: (טו) אליה רבה בשם פוסקים: (טז) אליה רבה ופרי חדש: (יז) הגם דבר-כרימשה מצד דלא אפרין לבוד להטרי, שהגן-אברהם טקפס עליו הרבה⁽¹¹⁾, וכן בעל בית-מאיר מצד גמ' דהטרי, וגם הטרי-משה העתיק דעת מנג' אברהם בלי חולק, ולענין דשני בענינו בודאי נכון להטרי, ודלאו הכי דעת פשה ראשונים דאפלו בלי מחצית כלל יש להחמיר [עין לעיל בסימן שטו ענין ג כבאיר הלכה דפור המחזיל מטות שלנו], ותיי דשם אנו נהנין להקל פוסק השלחן-ערך⁽¹²⁾, על-פליפנים בזה בודאי יש להחמיר: (יח) כן דמדק בית-יוסף מלשון הרמב"ם, ופי זה הרמב"ם שכתב בסתם את דינו, והוא ממדק, פליג על הרמב"ם, וכן משמע בבאיר הנריא, אבל בעלת-שפת ונהר-שלום פתבו זמן דעת הרמב"ם להחמיר פשעו בו האש אפלו בלא אגדה, ונקט אגדה לרובותא, דאפלו בזה, אוזו שלא אהזו בו האש שרי: (יט) עין במגן אברהם דדוקא בעצם נסים שאין בטבע להתחבר יחד בלי-כף על זמן שלא אהזו, אבל בדיקם אפלו בשאין אהזין תשכין כאגודין; ודעת אליה רבה שלא לחלק בזה: (כ) חמדי-משה ופרי-קדושים בסימן תקיד והנריא בסימן זה, וכעין זה פתב גם-כן העלת-שפת בסימן תקיד לישב קשית השיי שלא יהא סתור דין זה של הרמב"ם למה שכתב החתבר בסימן תקיד ענין ב, עין שם: (כא) ט"ו ושי"א: (כב) עין במגן-אברהם תרי-קדושים: (כג) מגן אברהם, ועין באליה רבה שמצדו, דלקח קיין-האלוף² ממדתה להאיר לקרה, שרי; וטעמם נראה, שאין דרכו בלי-כף להחמיר אורו אפלו קשהא בכי עצמו:

